

ELÄMME, SIIS KUOLEMME

Jörn Donner-John Vikström: Elämme, siis kuolemme. Kirjapaja 2002.

Yleistä

Molemmat kirjoittajat ovat yhteiskunnan huipulta ja siten merkittäviä vaikuttajia. Toinen yhteiskunnallisesti ansioitunut kulttuuripersoonallisuus, kirjailija, elokuvantekijä, poliitikko, kansanedustaja, europarlamentaarikko ym., toinen taas emeritusarkkipiispa. Donnerista on vielä syytä mainita, että hän on tiedemiessukua: isä Kai (1888-1935) kielentutkija ja tutkimusmatkailija; isoisä Otto (1835-1909) kielentutkija ja ylim.professori. Tämä on kirja "kuolemanvarjon laaksosta" (95-97, 103-104). Molemmat ovat kokeneet saman vakavan sairauden (syöpä). Molemmat ovat myös raskaasti kokeneet läheisten menetyksen.

Sopivan mittaiset luvut eivät väsytä lukijaa. Suositellaan niille, joilla on lyhyt pinna syvällisten asioiden pohtimisen suhteen. Toisaalta kirja sisältää syvällistäkin pohdintaa. Kumpikin tuo ideologiansa esille salaamatta ja peittelemättä. Tähän liittyy myös perheasioiden esiintuonti, jopa intiimienkin. Etenkin Donner tuo esille aviolliset syrjähyppynsä. Samoin hän tunnustaa avuttomuutensa kasvattajana. Kuitenkin, vaikka esillä ovat perimmäiset kysymykset, kirjan teologinen anti on aika ohut ja heiveröinen. Syy tähän on lähinnä Vikströmin liberaalteologinen näkemys; tämä näkemys löytää kaikupohjaa myös Donnerin sielunmaisemassa. **Vikström pysähtyy etiikan tasolle, kun pitäisi porautua sydäntä koskettavaan evankeliumiin.**

Lähtökohdat täysin erilaiset. Toisen viitekehyykseen on lapsesta asti kuulunut kirkko ja hengellisyys. Toinen taas oppositioasemassa kritikoii niitä.

Tietoisku

"Yleisesti väitetään, että 'USA on maailman uskonnollisin maa', minkä tiettenkin tilastot vahvistavat muodollisesti kertomalla, että 40 prosenttia kansasta käy säännöllisesti kirkossa, synagogassa tai moskeijassa" (49).

"USA:ssa on nyt jo enemmän juutalaisia kuin Israelissa" (51).

"Elämä oli (1800-luvulla) Jumalan käsissä, kun nykyaikaisen lääketieteen edistyminen, ainakin meidän maassamme, on antanut sen lääkärin käsiin" (139).

"Ankara moraali ja kristillis-humaaniset arvot säilyivät senkin jälkeen, kun perheet maallistuivat ja seisoivat lujasti omalla pohjallaan, ilman Jumalaa (Antti Eskola)" (Donner)(140)

"Teoriassa kaikille maapallon asukkaille riittäisi asunto, sairaanhoito ja ravinto, mutta silti puolet maailman ihmisistä elää ilman kaikkea tätä" (232).

JÖRN DONNER

Tyhjä elämä - ilman päämäärää

Donner tunnustaa suoraan elämänsä tyhjyyden. *"Minua ympäröi tyhjiys."* Tämä siitä huolimatta, että hän on ollut varsin kiireinen mies lentäen

mantereelta toiselle. Hän myös kuuluu niihin edustajiin, jotka pystyvät samanaikaisesti osallistumaan eduskuntatyöskentelyyn ja lukemaan omaa kirjaa. Katekismus sanoo: *"Jumala on luonut ihmisen elämään hänen yhteydessään. Sentähden ihmissydän saa rauhan vain Jumalassa."*

Donner on **levoton sielu**: *"olen kulkenut pitkän tien tähän nykyiseen levottomuuteeni, joka on lisääntynyt elämän katoavaisuuden käydessä ilmeisemmäksi."*

Donner myös myöntää, ettei hänen elämällään ole tarkoitusta, päämäärää: *"Mieleeni tulee, onkohan elämälläni koskaan ollut todellista suuntaa tai päämäärää?"* Kun tutustuu hänen meriitteihinsä, 20 filmiä, yli 50 kirjaa jne. Väite tuntuu oudolta. Donnerin elämän sisältö on työssä.

"Mutta muuten minua ympäröi tyhjyys, ei-mikään, surumielisyys" (29).

"Olen usein kokenut elämän täysin tarkoituksettomaksi" (67).

"Runebergiläinen isänmaallisuus vaikutti minussa pitkään, mutta sen jälkeen seurasi täydellinen tabula rasa (arvotyhjiö)" (94).

"Jo pitkään on tapanani ollut manata kaiken tarkoituksettomuutta" (120).

"Kuvittelin nuorena, että maailmaa voisi muuttaa sanoin...ja ajattelin, että kirjoittamisellani saattaisi olla jollekulle merkitystä. Viime aikoina olen tullut aivan vastakkaiseen tulokseen, että tällä kirjoittamisellani on vain yksi merkitys, ja se on oman elämäni tasapainon ja mielekkyyden säilyttäminen, ei mikään muu" (120).

"en ole elämässäni milloinkaan tehnyt mitään hyödyllistä, olen pelkästään kirjannut omia ajatuksiani" (165).

"Olen varma, etten itse koskaan löydä ´pysyväistä asuinsijaa`, mutta jatkan etsintääni" (258).

"Mieleeni tulee, onkohan elämälläni koskaan ollut todellista suuntaa tai päämäärää?" (34).

Paavo Nurmi on Donnerin paljon mainetta niittänyt kohtalotoveri. Nurmi sanoi vähää ennen kuolemaansa: *"Koko tämä 75 vuotta on näin jälkeen päin ajatellen ollut tyhjää, turhaan elettyä"* (Aamulehti 6.6.72).

Kasvattajana

"Toisaalta olen menettänyt neljä lapsistani. Kasvattamaan en ole kyennyt yhtäkään" (74).

"Ensimmäisen neljän lapseni elämään en osallistunut millään tavoin. Minulla on vain toive, että nämä kaksi viimeistä (jotka minulla nyt on luonani) löytäisivät tasapainona ja merkityksen elämässään ja työssään, mutta tämän näkemiseen kuluu vielä ainakin kymmenen vuotta. Silloin olen 78-vuotias tai kuollut" (95).

Kansanedustajan vaikeudet

"Olen itse aina taustastani käsin ajatellut, että rikas elämä edellyttää jonkinlaista panostusta oman perheen ulkopuolisten ihmisten hyväksi, ja siksi kuvittelin, että poliittinen osallistuminen (muutoinkin kuin äänestäjänä) oli velvollisuus, suoranainen vaatimus" (142).

"Ongelmani oli se, että kirjoittajana olin aina rehellisesti tottunut

sanomaan, mitä mieltä olin...mutta politiikassa kuului lausua valheita tai valkoisia valheita" (138).

"Kirjoittajan on vaikea muuttua taktikoksi" (139).

"Tunnen monia poliitikkoja, jotka ajattelevat puolueesta heti samoin kuin sinä kirkosta - tänne kuulun!...Oli jotenkin mahdollista esittää sisäistä ja julkista (vähemmän) kritiikkiä puoluetta kohtaan, mutta kotia ei ryvetetty tai jätetty. Se koti, joka minulle kahdeksaksi vuodeksi tarjoutui, osoittautui päivittäiseksi omantunnontuskien aiheuttajaksi, eikä tilanne parin vuoden aikana sosiaalidemokraattien parissa ollut sen parempi. Minun oli vaikea sopeutua kollektiivisiin päämääriin, ja yhtä vaikea oli äänestää sovitulla tavalla hallitusyhteistyön nimissä räikeästi omaatuntoani vastaan" (93).

Vain virassa olevaa kuunnellaan

"Virka tuo valtaa, ja valta vaikutusvaltaa. Sen vuoksi yhteiskunnan ulkopuolisten, siis ikääntyneiden, mielipiteet tai älyllinen toiminta ei kiinnosta ketään, paitsi ehkä jos on tilaisuus saarnata, kuten sinulla" (181).

"Mutta jossakin sillä uudistusten tiellä, jolle yhteiskuntamme oli lähtenyt, mentiin harhaan. Demokratia on ohentunut ja yhteiset asiat ja vaikuttamisen mahdollisuus on jätetty jonkinlaisen vaikuttajaluokan käsiin, muiden pudotessa ulkopuolelle. Looginen seuraus on se, että ikääntyviä pidetään turhina, vieläpä kalliina" (190).

"Tiedät sen itsekin, kaikkea, mitä silloin sanoit, seurattiin aivan toisin kuin nyt. Aivan niin kuin minäkin - julkisuus on huora - saatoin poistua ulkoasiainvaliokunnan kokouksista ja lausua mykille kameroille ja mikrofoneille mielipiteitäni EU:sta, kun nykyään kukaan ei kysy mielipiteitäni yhtään mistään" (92).

"Niin kauan kuin minulla oli virka...minun sanojani (ennen muuta mielipiteitäni) pidettiin tärkeinä" (137).

"Minulla ei koskaan ollut todella painavaa Amtia kuten sinulla" (137).

"Nykyajan mielipidetulvassa on yksilön mielipiteillä tietenkin yhä pienempi painoarvo. Mielenkiintoinen ilmiö on se, että mielipiteiden arvo häviää samalla hetkellä kun kyseinen henkilö jättää Amtinsa, minkä jälkeen hänen arvonsa on nolla" (138).

"yhteiskunta minun mielestäni haaskaa ne resurssit, viisauden ja taidon, joita vanhemmilla ihmisillä olisi annettavanaan" (142).

Suhde uskoon ja uskoon

"Kiusallinen iltarukous liittyi mielestäni uskoon ja kirkkoon, mutta ennen muuta pakkoon" (12).

"Muistan, että saavutimme yksimielisyyden sanasta ´uskonpuute`." (15).
-Papille perusteeksi vapautuksesta uskonnonopetuksesta.

"Uskonto edusti taikauskoa ja kirkot harhaopin ylintä hallintoa" (16).

"Uskonto jäi minulle pitkiksi ajoiksi vieraaksi alueeksi...En tiennyt, mitä se oikein oli, enkä tiedä vieläkään, mutta nyt yritän edes ymmärtää" (16).

"Islamilaisiin maihin matkustaessa...Vastaus ´ei uskontoa` on heille aivan

käsittämätön...kerta kaikkiaan kadotettuja. Voi olla, mutta en tunne itseäni kadotetuksi, ja olen kulkenut pitkän tien tähän nykyiseen levottomuuteeni, joka on lisääntynyt elämän katoavaisuuden käydessä ilmeisemmäksi" (16).

Kristillisyyden vaikutus yhteiskuntaan

"Kirkon ja uskontojen moraalinen vaikutus tiettyihin päätöksiin, kuten vaikkapa avioeroon tai aborttiin, on Euroopassa jotakuinkin lakannut, jopa Italiassa, jossa kirkon ja valtion saattoi sanoa kasvaneen melkein yhteen, siksi voimakas vaikutus oli Kristillisdemokraateilla...Avioero on saanut lainvoiman ylivoimaisella kansanäänestyksen enemmistöllä, kun USA:ssa vieläkin sosiaaliskysymykset ja uskonnolliset mielikuvat sotketaan toisiinsa" (s.49).

"Yleisesti väitetään, että 'USA on maailman uskonnollisin maa', minkä tieteenkin tilastot vahvistavat muodollisesti kertomalla, että 40 prosenttia kansasta käy säännöllisesti kirkossa, synagogassa tai moskeijassa" (49).

"Kaikki amerikkalaiset tuntuvat olevan saman 'valtavan Jumalan` lapsia"... Kuvernööri Bush on sanonut, että 'Kansakuntamme on Jumalan valitsema', hänen lempiajattelijansa on Jeesus. Hänen vastaehdokkaansa Al Gore sanoo olevansa 'uudestisyntynyt kristitty'" (50).

"Voisi sitä paitsi olettaa, että tällainen uskonnollisuuden uusi nousu, mikäli se on todellinen, heijastuisi jotenkin maan sosiaalipolitiikkaan. Eurooppalaisissa yhteiskunnissa olemme tottuneet enemmän tai vähemmän tasaaviin hyvinvointijärjestelmiin tulonsiirtoineen mutta tällaista ei Yhdysvalloissa ole näkyvissä" (51).

Koditon

"Epäilystäsi huolimatta sinulla sentään on koti ja äiti. Minä tunnen itseni kodittomaksi ja äidittömäksi" (89).

"Toisin kuin sinä, minä en onnistunut luomaan uraa millään alalla. Sinä loit urasi kaiken lisäksi omassa hengellisessä kodissasi" (92).

Työ elämän sisältönä

"Kuvittelin nuorena, että maailmaa voisi muuttaa sanoin...ja ajattelin, että kirjoittamisellani saattaisi olla jollekulle merkitystä. Viime aikoina olen tullut aivan vastakkaiseen tulokseen, että tällä kirjoittamisellani on vain yksi merkitys, ja se on oman elämäni tasapainon ja mielekkyyden säilyttäminen, ei mikään muu" (120).

"Mistä syntyy ehjä, hedelmällinen elämä? Toisia palvelemalla? Rakastamalla lähimmäisiä enemmän kuin itseään?"(121). -Tässä Donner aivan ilmeisesti (kohteliaasti) lainaa Vikströmin eväitä - Donnerilla itsellään ei ole vastausta "hedelmällisen elämän" ongelmaan. Donnerkin on huomannut Vikströmin "kuningasajatuksen"!

Nimikristillisyyden

"Ankara moraali ja kristillis-humaaniset arvot säilyivät senkin jälkeen, kun perheet maallistuivat ja seisoivat lujasti omalla pohjallaan, ilman Jumalaa (Antti Eskola)" (140).

Tällä lainauksella Donner nähtävästi haluaa muistuttaa, että kristillistä etiikkaa voi esiintyä erillisenä elävästä uskosta, perintönä. Tosin tämä on tietysti tässä tapauksessa vain "muodollista". Tämä on Vikströmille

kiusallinen asia, uskon ja etiikan repiminen erilleen. Vikström aivan ilmeisesti samaistaa nämä molemmat.

Syrjähyppyjä

"Eräässä elämäni vaiheessa sain ennen pitkää ulkomaanmatkaa tietää, että olin aiheuttanut raskauden, joka oli alkuvaiheessa. Silloin nainen oli jo menossa sairaalaan abortoitavaksi. Parin päivän kuluttua kaikki oli ohitse. Abortti aiheutti myös suhteen päättymisen. Ehkä ei ollut tarkoitus, että eläisimme yhdessä, ehkä kyse oli vain ´seikkailusta` hänen ja minun muiden seikkailujen joukossa. Tarkoitus ei siis saanut täyttymystään. Kaksi muuta kertaa olen saanut kuulla raskaudesta päätöksen ollessa päinvastainen. Missään näistä kolmesta tapauksesta en voi kuvitella, että yhteiselämä minun kanssani olisi tuonut onnea tai ollut ´merkityksellinen`, mutta myönnän, että näkökulmani on subjektiivinen, siis yksipuolinen" (159).

JOHN VIKSTRÖM

Suhde (huora-) kirkkoon

*"60-luvulla sain melko paljon vaikutteita kirkkoa kritisoivista, niin kirkon sisäisiä piireistä kuin ns. kulttuuriradikaaleista piireistäkin. Olin itsekkin mukana kritisoimassa. Mutta samalla ajattelin erään englantilaisen opiskelijan sanoin: **Saattaa olla että hän on huora, mutta hän on minun äitini**" (84).*

-Tässä ajaututaan siihen, että kirkolla on itseisarvo (äitinämme). Se saa olla millainen hyvänsä, mutta äitinä sen arvo ei muutu eikä murena. Eivät apostolit ratkaisseet tältä pohjalta (verensiteistä lähtien) suhdettaan juutalaiseen synagogaan. Ei myöskään Lutheria verensiteet estäneet eroamasta Rooman kirkosta! Ei kuuluminen johonkin yhteisöön merkitse kritiikistä kieltäytymistä. Ei hengellinen äiti nauti tässä mielessä diplomaattista koskemattomuutta. **Minä voin sanoutua, ja minulla on oikeus sanoutua hengellisestä äidistäni irti mikäli hän kulkee huoran poluilla.** Muutoin joudun Jumalan tuomioiden alle yhdessä hänen kanssaan, Ilm.18:4. Raamattu ei tunne lainkaan myötätuntoa portto-äitiä kohtaan.

Lähimmäisyys mittana

Vikström mittaa ihmisen arvokkuutta lähimmäis-mittarilla. Elämän sisältö ja mielekkyys on juuri lähimmäissuhteessa. Raamatun kultainen sääntö ja ohje on Vikströmin kuningasajatus. Raamatussa ihmisen mittana on suhde Jumalaan. Myös hänen elämänsä sisältö (tai tyhjyys) riippuvat tästä.

Raamatun hylkääminen

Vikström ei operoi Raamatun termeillä, mutta mikä kohtalokkaampaa, hän myös hylkää Raamatun käsitemaailman.

Vapautuksen teologiaa

"Jeesuksen alkuperäinen liike oli vapautusliike. Siinä oli alun perin ja on edelleenkin kyse ihmisen vapautuksesta kuolemasta, helvetistä ja synnistä, pelosta, syrjinnästä, sorrosta ja epäoikeudenmukaisuudesta. Nimi Jeesus tarkoittaa juuri vapahtajaa, vapauttajaa" (86).

-Ihminen ei ole kuitenkaan keskipiste ja kaiken olevaisen napa, vaan Jumala ja Jumalan valtakunta.

Syytetty piispa

"Ehkäpä teksti minusta olisi vaikuttanut hiukan värikkäämmältä, mikäli siinä olisi mainittu, että olen ensimmäinen Turun piispa 1600-luvun jälkeen, joka on ollut tuomioistuimessa harhaopista syytettynä" (103).

-Kyseessä on syytös homoseksualismia koskevasta harhaoppisuudesta.

Tärkeintä, ei mitä ihminen tekee, vaan mitä hän on

"Jokin aika sitten kuulin ortodoksin papin kertovan ajatuksiaan tehtävästään ja virastaan. Kun luterilainen pappi kuvaa virkaansa, hän tekee sen kertomalla mitä hän TEKEE. Tämä ortodoksin pappi sanoi, että hänelle ei papintyössä ole olennaista se, mitä hän tekee, vaan se, mitä hän ON. Hänelle on pappuus pappina olemista. Vasta sen jälkeen tulee toiminta" (152-153).

Donner vastaa: *"Monien syiden takia, jotka ilmenevät myöhemmin kirjeessäni, olen runsaan kuukauden ajan ollut ruumiillisesti ja henkisesti täysin lamassa. Tänä aikana olen tuostakin ajatellut niitä papillisia sanoja, joita siteerasit olemisesta ennen tekemistä. Mikään ei voisi olla minulle vieraampi ajatus. Olen kyllä menneenä kuukautena ollut olemassa, mutta en ole saanut mitään aikaan, olen vain ollut ärtynyt sekä itseäni että kanssaihmiäni, toisin sanoen kiusaksi muille. Ehkäpä pappi ei tarkoittanut tätä. Hän ajatteli varmasti vahvaa säteilyä, rauhaa ja tasapainoa, joita minulla ei koskaan ole ollut"* (Donner) (157).

Koska Donnerin ajatus ei nouse kristilliseltä pohjalta, on kohtuutonta vaatia häneltä sen ymmärtämistä, että tärkeintä ei ole, mitä ihminen tekee, vaan mitä hän on.

Toisaalta Vikströmin velvollisuuksiin olisi tässä kohden kuulunut kirkonmiehenä selittää, mistä asiassa on kysymys. Uskova on uusi luomus, hän on tullut oksastetuksi jaloon viinipuuhun. Ennen hyödyttömästä on tullut hyödyllinen uudestisyntymisen kautta. Kun ihminen on muuttunut uudeksi luomukseksi, hän on Kristuksen tuoksi, maailman valo, maan suola **riippumatta aktiivisesta toiminnasta.**

Edelleen Vikströmin tehtävä olisi ollut selvittää, ettei tämä "olemis"-asia ole millään tapaa jonkun papin erikoisasia, vaan koskee jokaista uskova; **kaikki uskovat ovat toisaalta yleisen pappouden pohjalta pappeja.**

Vain "usko" saa aikaan sen, että ihminen muuttuu hyödyttömästä hyödylliseksi. Ilman uskoa kaikki touhu on arvotonta (Hebr.9:14; 11:6), uskoontulon jälkeen kaikki hetket ovat arvokkaita, työt ja lepoajat, kun ne eletään Herrassa. (vrt. Onesimus, Filem. 11). -Ennen uskoontuloa ihmisen teot (ja vapaa-ajatkin) eivät ole ainoastaan hyödyttömiä, vaan koko elämä on yksi suuri synti. *"Ilman uskoa on mahdoton olla Jumalalle otollinen"* (Hebr. 11:6).

Samassa veneessä

"Toteuttaessasi maksimiäsi olet siis aika hyvä luterilainen" (195). -Näin Vikström kampeaa keskustelu- ja kiistakumppaninsa samaan veneeseen. Tämä todistaa, ettei Vikströmin hallitse luterilaisuuden keskeiset periaatteet vanhurskauttaminen ja uusi syntyminen, joita ilman ei kukaan voi olla minkäänlainen luterilainen. Liian keppoisesti leivotaan luterilaiseksi! Ei määrätty käyttäytyminen tai määrätynlaisen moraalin noudattaminen tee kenestäkään kristittyä eikä luterilaista. Tähän tarvitaan uudestisyntyminen!

Ei luterilaisuus ole ensikädessä määrätynlaisen käyttäytymisen asia.

"Sitä vastoin ymmärrän täysin tulkintasi kristinuskosta ja siihen liittyvästä korkeasta moraalista" (Donner). -Molemmatkin henkilöt liikkuvat moraalin tasolla. Siinäkin mielessä he ovat "samassa veneessä".

Kristinuskon hullutus ei tule tässä kirjassa esille.

Myös suhtautumisessa Raamattuun nämä miehet löytävät toisensa samoilta liberaaliteologisilta vesiltä:

"Ei tarvitse olla kovinkaan tarkkasilmäinen raamatunlukija nähdäkseen, että Vanhan testamentin Jumala, Abrahamin, Iisakin ja Jaakobin Jumala on kovasti senaikaisten heimopäälliköiden ja ruhtinaiden kaltainen. Tällaisen jumalan ja hänen kansansa suhdetta leimasi patriarkaalinen järjestys alamaisuussuhteinen, järjestys johon liittyi käskeminen ja totteleminen, syyllisyys ja anteeksianto, armo ja armahtaminen. Tällaisen jumalakuvan peruspiirteet ovat jäljellä vielä Uudessa testamentissa, ja kristinuskossakin vielä tänäkin päivänä. Teologian ikuisuuskyseksiin kuuluu, mikä tällaisessa jumalasuhteessa on omaan aikaansa sidottua ja mikä yleispätevää. Tätä taustaa vasten voidaan ainakin osaksi ymmärtää tälläkin hetkellä käytävää keskustelua Pyhän Hengen feminiinisuudesta tai maskuliinisuudesta" (Vikström) (145-146).

"vain osa siitä, mitä Kristuksesta kerrotaan, tulee käsittää kirjaimellisesti, sillä myytit ja todellisuus sekoittuvat aina toisiinsa, eikä niitä edes arkeologian avulla voida erottaa toisistaan" (Donner) (206).

"Nykykaaan sovellettuna pätevät Raamatun ohjeet yhä, edellyttäen, että ymmärrämme, millaisena julmana aikakautena ne ovat syntyneet" (Donner) (250).

Ei jakoa kahteen

"Niinpä meitä pohjoisen asukkaita onkin mainittu maailman rationalistisimmiksi kansoiksi. Tähän liittyy myös se, että meillä lienevät myös maapallon maallistuneimmat yhteiskunnat" (220).

Vikström kaihtaa raamatullista jakoa kahteen. Ei ole epäuskoisia ihmisiä - on vain "maallistuneita". Takanahan tässä kummittelee kasteuudestisyntyä. Silloin kaikki ovat Jumalan kansaa. Siitä lähtien jotkut ovat sitten kulkeutuneet kauemmaksi - maallistuneet.

Maailmankirkko tähtäimessä

"Joitakin vuosia sitten luonani vieraili Suomen kurdien uskonnollinen johtaja. Keskustelumme aikana kävi kirkkaasti ilmi, että hän uskovana muslimina ajatteli omaavansa yhteiset intressit ja yhteisen rintamalinjan kaikkien kristittyjen kanssa materialismia ja epämoraalisuutta vastaan. Hän ei missään nimessä pitänyt kirkkoa vastustajana. Olen vakuuttunut siitä, että kyseinen imaami edusti valtaosaa maailman muslimeista" (243).

Tässäkin Vikström lähtee siitä, että kristinuskon varsinainen ydin on etiikassa ja moraalissa. Samalla hän kokee löytävänsä tällä tasolla yhteyden muihin uskontoihin.

Avoin tunnustus

"Tuon tuostakin olen tehnyt itsestäni sen huomion, että minä en oikeastaan ole ollenkaan uskonnollista tyyppiä, olen uskonnollisesti lahjaton. Toisinaan kadehdin niitä, joilla on taipumuksia uskonnollisuuteen" (263).

Tässä Vikström peitetysti tunnustaa, ettei uskonasia ole hänelle avautunut. Vaikenemalla kristinuskon keskeisistä totuuksista (vanhurskauttaminen ja uudestisyntyminen) emeritusarkkipiispa samalla paljastaa heikon otteensa teologiaan. Hänestä lienee totta sanonta, jonka **Eino J. Honkanen** aikoinaan lausui hänen edeltäjästään Mikko Juvasta: *"Teologia ei ole hänen vahvoja puoliaan."*

"Olen ollut erityisen kiinnostunut eettisistä kysymyksistä" (264). -Tämä "kiinnostus" lyö leimansa tähän kirjaan. Mutta onko sillä kovin paljon arvoa, jos saa ihmiset ulkonaisesti jotenkuten toimimaan kristinuskon mukaan, eikö tuloksena ole ulkokultainen fariseus? *"Voi teitä, kirjanoppineet ja fariseukset, te ulkokullatut, kun te puhdistatte maljan ja vadin ulkopuolen, mutta sisältä ne ovat täynnä ryöstöä ja hillittömyyttä! Sinä sokea fariseus, puhdistat ensin maljan sisus, että sen ulkopuolikin tulisi puhtaaksi!"* (Matt.23:25-26).

Kuoleman voittaminen

"Sen sijaan uskon, että kuoleman mahti on voitettavissa. Kuoleman mahti on voitettavissa henkisellä tasolla tässä elämässä uskonnon tai muun elämänkatsomuksen avulla" (Vikström)(104).

Onkohan "muista elämänkatsomuksista" todelliseksi kuoleman mahdin voittajaksi? Outoa, että emeritusarkkipiispa tarjoaa psykologian eväitä kuoleman voittamiseksi.

"Vahva on se, joka on sovussa heikkoutensa kanssa, kirjoittaa Hellsten" (Vikström) (110). -Miksi juuri lainaus psykologilta? -Eikö kirkonmieheltä odoteta raamattusitaatteja?

Ihmisen luonnollisin kyvyin autuuteen

Vikströmin teologiaan ei uuden elämän alkuna kuulu uudestisyntyminen. Ihminen tulee uuteen elämään lähinnä valistuksen, opetuksen ja kasvatuksen kautta. Se on "kasvatuskristillisyyttä". Ehkäpä siihen jonkinlainen oivaltaminen ja "valaistuskin" sisältyy. Mutta painopiste on ajatuksessa ja järjessä. Usko on hänellä lähellä katolista käsitystä, se on lähinnä "totena pitämistä". Yliluonnollisuus uskonelämän alussa ja myös jatkossa on suljettu pois. Sille tielle päästään ja sitä kuljetaan omin, inhimillisin eväin. Yliluonnollisen karsimiseen sisältyy olennaisena osana Raamatun tekeminen inhimilliseksi kirjaksi. Ne, jotka hylkäävät järjen ylivallan, ovat haihattelijoita ja hurmahenkiä. Terveeseen kristillisyyteen kuuluu järjen mukaan toimiminen, sen järjen, josta jokainen suomalainen on osallinen. Olemme tekemisissä "jokamiehen kristillisyyden" kanssa!

Liberaaliteologia järisytti Vikströmin uskon perustuksia

"Luottamus isien uskoon ja kirkkoon oli vahva kuin muuri, ja kodin uskonnollisuutta leimasi kirkon sisäinen herätysliike, joka suhtautui torjuvasti tanssiin ja muihin "maallisiin iloihin" (22-23).

"uskominen (lapsenusko) oli problematisoimatonta ja helppoa" (24).

"Tutustuminen historiallis-kriittiseen raamatuntutkimukseen, joka armotta osoitti Raamatun ja sen synnyn inhimillisen puolen, veti uskoltani joksikin aikaa maton alta. Se järisytti kerta kaikkiaan uskoni perustukset" (25).

Pappiskutsumus

"Sodan jälkeen Porvoon hiippakunnassa oli pula papeista...Luettuani vihkosen päätin hyvin yksinkertaisesti: Jos pappeja tarvitaan, mistäpä

heitä muualta löytyisi kuin kristillisistä teinijärjestöistä, jollaiseen itse kuulun? Tämä oivallus oli minulle riittävä tienviitta. Tunsin siinä Jumalan kutsun, eikä muuta tarvittu" (s,40).

Usko ja järki

"...magia ja tekniikka suhtautuvat todellisuuteen samalla tavoin manipulatiivisesti, etsien keinoja muokata sitä, kun taas tiede ja uskonto molemmat lähestyvät todellisuutta kunnioitusta ja nöyryyttä tuntien" (43).

-Ehkäpä tässä on liikaa pelkistetty! Tieteestä on sanottu turhan kauniisti. Tiede ja uskonto eivät sentään ole näin yhteismitallisia. Toisaalta uskontojen niputtaminen tässäkin on väärin - kristinusko on kokonaan omassa sarjassaan!

"Olet kuullut uskovien muslimien saavan 'kaikki ohjeensa Koraanista', myös käytännön toimiin politiikassa...Näkökannalla on vastineensa myös vakaumuksellisten kristittyjen piirissä eri puolilla maailmaa...Kaikki yritykset toteuttaa Raamatun sanaa kirjaimellisesti yhteiskuntaelämässä johtavat väistämättä erittäin valikoivaan, yksittäisten raamatunkohtien soveltamiseen, erityisesti koskien Vanhan testamentin kirjoituksia" (58).

Luterilainen näkemys?

Vikströmiltä on peitossa kirkon varsinainen tehtävä. Sehän ei suinkaan ole kansakuntien kaitseminen, niiden moraalinvartijana oleminen, niiden kristillistäminen rakkauden kaksoiskäskyn pohjalta, vaan evankeliumin julistus: tehkää parannus ja uskokaa evankeliumi. Samoin Vikström sekoittaa pahasti hengellisen ja maallisen regimentin. Kirkon tehtävänä on pyhittyä sielunpelastusasialle. Kirkolla ei ole kutsua eikä ammattitaitoa maallisten asioiden hoitoon!

Vikströmillä on "tuplasekoittaminen". Hän sallii maallisten (uudestisyntymättömien ihmisten) hämmentää kirkon asiat ja myös kirkon hämmentää yhteiskunnallista soppaa. Maalliset ihmiset ovat päteviä hoitamaan kirkon asioita ja kirkko on pätevä hoitamaan yhteiskunnallisia asioita. Mikä sitten on regimenttien sekoittamista ellei tämä?

Uskovan tulee Vikströmin mukaan hoitaa kirkon asioita uskosta käsin, mutta yhteiskunnan asioita järjestä käsin. Mutta Vikström on sokea sille totuudelle, että uskovan valaistu ymmärrys (järki) lähtee Jumalan sanan pohjalta. Ei uskova voi olla skitsofreenikko: hoitaa seurakunnan asioita valaistuneen järjen inspiroimana ja yhteiskunnallisia asioita pimeään (sokean) turmeltuneen järjen pohjalta. Ongelmaksi näyttää muodostuvan, ettei Vikström tunne muuta kuin YHDENLAISEN järjen. Hän ei voi nähdä uskovan järjen olevan erilaisen.

Merkityksellinen työ

"...vasta kiinnittyminen johonkin laajempaan yhteyteen antaa työlle merkityksen" (80).

Vikström käy lähimmäisyyteen oiketietä, ilman kristillistä Jumala-mutkaa - siinä on hänen suuri hairahduksensa!

"Kuten huomaat, uskon ja haluan jälkikäteen nähdä tekosi merkityksellisinä, vaikka ne synkinä hetkinäsi ovatkin saattaneet vaikuttaa tyhjäpäiväisiltä" (82).

"Nuoruuteni ja opiskeluaikojeni idealismi oli kristillisyyttä, melko pietistisesti väritynyttä, vaikka melko varhain ymmärsin kristinuskon ja

kulttuurin kuuluvan yhteen" (84). -Vikström ei näytä tuntevan "jumalattomuuskulttuuria".

Humanistin ääni

"Sain paljon voimaa ja intoa siitä ajatuksesta, että inhimillinen ja kristillinen eivät ole toistensa vastakohtia. Kristuksen evankeliumin tehtävänä on puolustaa ja rakentaa inhimillisyyttä kaikkialla siellä, missä se on uhattuna" (85). -Humanismi ei kuitenkaan ole sama kuin kristinusko!

Vikström korostaa ihmisarvoa, mutta visusti välttää tuomasta esiin, kuinka vasta usko tekee ihmisestä hengellisessä mielessä todella hyödyllisen. Vikström taitaa tässä kirjassa peistä, ei kristinuskon, vaan humanismin puolesta.

Kansa hyväksyy kristillisen moraalin, koska se on helppo sovittaa yhteen järjen kanssa, mutta evankeliumi on sille hullutus, ja tätä hullutusta Vikströminkin populismissaan karttaa kuin ruttoa.

Vikström tekee kristinuskosta maailmanparannusopin!

Naispappeusperustelut

"Niinpä meitä pohjoisen asukkaita onkin mainittu maailman rationalistisimmiksi kansoiksi. Tähän liittyy myös se, että meillä lienevät myös maapallon maallistuneimmat yhteiskunnat" (220).

"Tällaisen uudistustyön vastakohtana on tietysti konservatismi, jolla on taipumus hyväksyä ja säilyttää annetut erilaisuudet ja olosuhteet. Yhteiskunta halutaan pikemmin nähdä elävänä organismina, ei keinotekoisena organisaationa. Silloin korostetaan, että erilaisuus ei välttämättä merkitse epäoikeudenmukaisuutta, vaan kyse on eri lahjoista ja tehtävistä, jotka yhdessä toisiaan täydentäen muodostavat organismin ja pitävät sen elossa. Tämäntapaisia argumentteja kuulee esimerkiksi keskusteluissa naispappeudesta" (221).

Jalkapalloa taivaassa

"Uskontunnustuksessa puhutaan ylönousemuksesta ja iankaikkisesta elämästä. Itse toivon, ettei siellä olisi liian rauhallista, sehän ei minulle sovi. Toivon, että saan taivaassakin pelata jalkapalloa ja hiihtää, mikäli sinne pääsen" (264).

"Historian eri vaiheissa kirkon käsitykset matkanteon ja päämäärän painotuksista ovat vaihdelleet. Jos päämäärää korostetaan voimakkaasti, tulee matkasta, elämästä tässä ja nyt, vain valmistelua jotakin edessä olevaa toiveiden kohdetta varten. Toinen mahdollisuus on se, että vaellusta painotetaan sellaisella tavalla, että päämäärä, ikuisuusperspektiivi, katoaa näkyvistä ja kirkosta tulee eräänlainen maailmanparannusliike muiden joukossa.

Henkilökohtaisesti olen yrittänyt pitää matkan ja määränpään jännitteen mielessäni. Haluan käsittää asian niin, että Jumalan valtakunta, jota Jeesus tuli meille ilmentämään, alkaa jo tässä elämässä, usein aika salatulla tavalla uskon, toivon ja rakkauden silloin tällöin välähtiessä keskelle epäuskoa, toivottomuutta ja rakkaudettomuutta" (265).

Uudestisyntyminen ja ja sitä seuraava uusi elämä jäävät käsittelyä vaille!

Vikström luottaa ajatuksen ja järjen voimaan uskoontulossa. Siihen ei tarvita synnintunnon kautta tapahtuvaa uudestisyntymistä. Eikö tässä mennä ahtaanportin (Jeesuksen) ohi taivastielle? Joh.10:9.

Väinö Hotti